

Trh práce a nezaměstnanost

*5EN203_Makroekonomie I
Zimní semestr 2018/2019*

Ing. Martin Slaný, Ph.D.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Struktura populace

▪ **Nezaměstnaní (U)**

- nemají zaměstnán
- ochotni pracovat, aktivně hledají práci
- schopni pracovat (věk, zdraví...)
- schopni nastoupit do práce okamžitě (během 14 dní)

▪ **Zaměstnaní (E)**

- zaměstnanci se smlouvou
- sebezaměstnaní

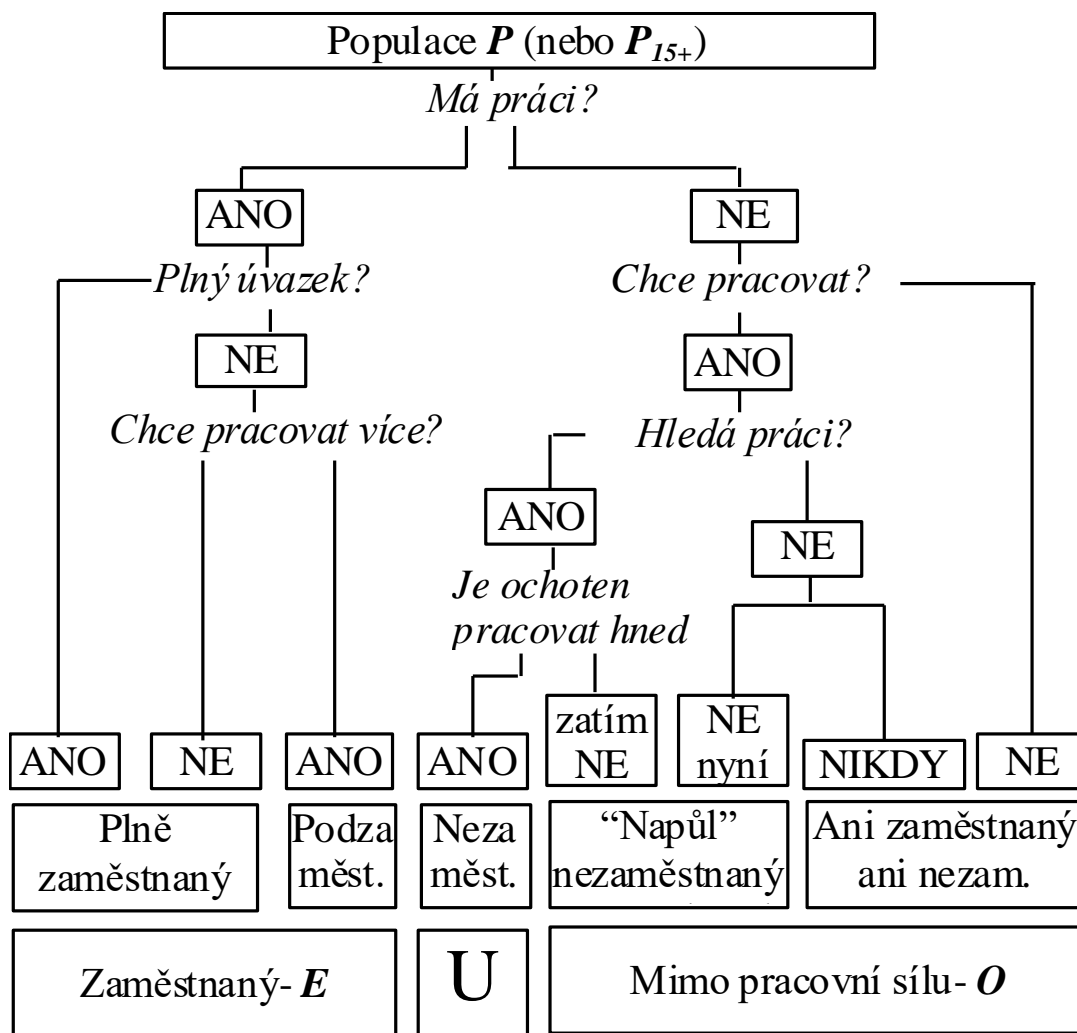
▪ **Ekonomicky neaktivní (O)**

- z objektivních důvodů (mladší 15, pensisté, hendikepovaní), nebo
- ze subjektivních důvodů (rentiéři, v domácnosti, bezdomovci)

Nejen míra nezaměstnanosti

- Pracovní síla = $E + U$
- Míra nezaměstnanosti $u = U/(U+E)$
- Míra participace $a = (U+E)/P$
- někdy pouze pro starší 15 let $a_{15+} = (U+E)/P_{15+}$

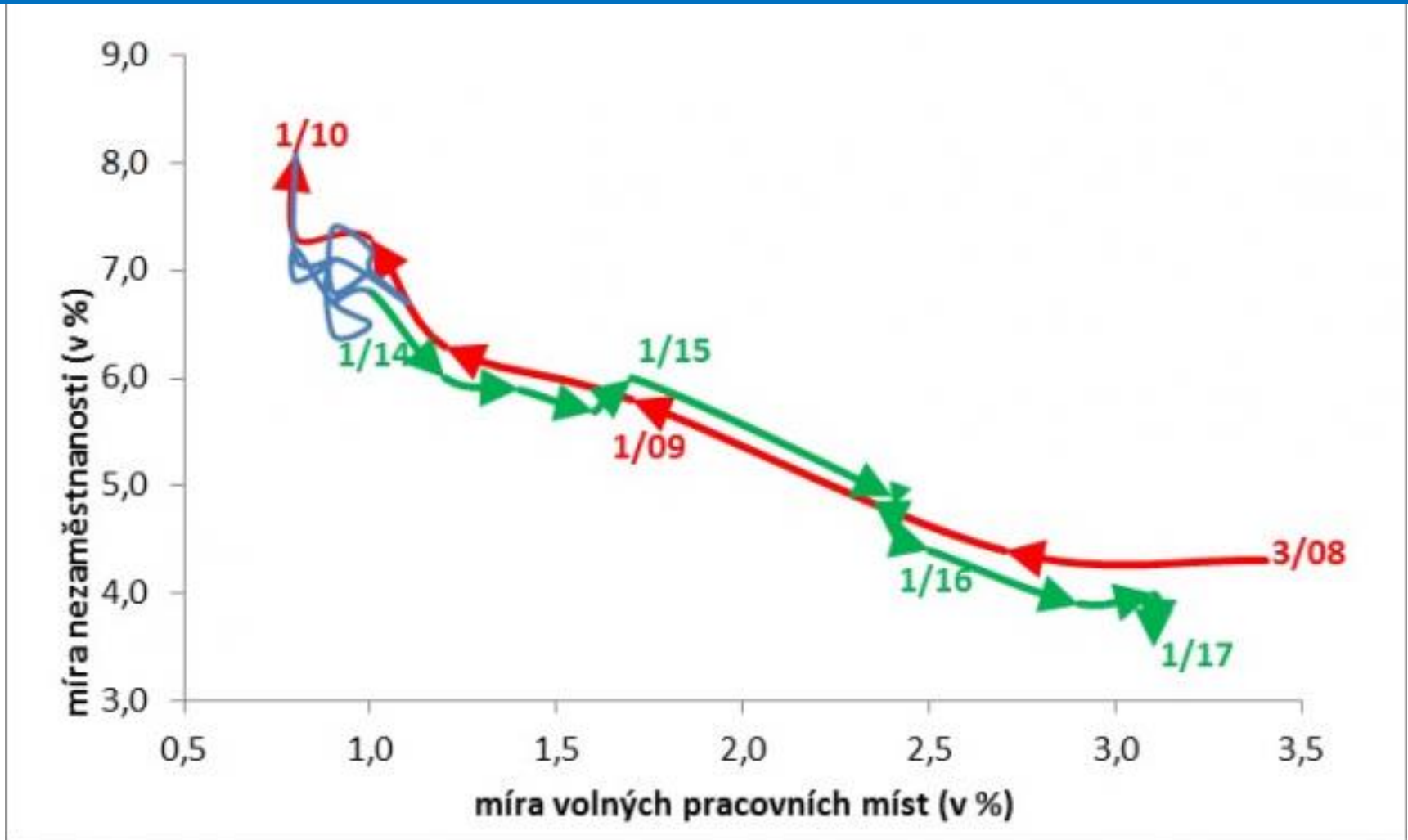
Statistika nezaměstnanosti

Statistika nezaměstnanosti v ČR

- ČSÚ: **Obecná míra nezaměstnanosti** –výběrové šetření, čtvrtletně od 1993
- MPSV: **podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let** (nikoli míra nezaměstnaností)

Beveridgeova křivka 2008-2017

Členění nezaměstnanosti

Typy nezaměstnanosti:

- **Frikční**
- **Strukturální**
- **Cyklická** (viz Okunův zákon)

- **Sezónní** – sezónní práce (zemědělství, stavebnictví, turismus)
- **Regionální** – regionální disparity na trhu práce

Náklady nezaměstnanosti:

- Makroekonomické – ztráta výstupu
- Individuální – nedostatečné zdroje, deprivace, změna vnímání volného času, rodinné, změny v reprodukci, sociální izolace, zdraví

Produktivita práce a reálné mzdy

	průměrný růst produktivity práce	průměrný růst reálných mezd
2002-2007	4,3	4,4
2008-2013	0,2	0,5

Dynamický model rovnovážné nezaměstnanosti

L = počet lidí v pracovní síle (ekonomicky aktivní)

E = počet zaměstnaných

U = počet nezaměstnaných

U/L = míra nezaměstnanosti (u)

Předpoklady:

L je exogenní a fixní,

Během každého měsíce:

s = podíl zaměstnaných pracovníků, kteří opustí nebo přijdou o práci

s je **míra ztráty práce**

f = podíl nezaměstnaných, kteří naleznou práci

f je **míra nalézání práce**

s a f jsou exogenní

Přirozenou mírou nezaměstnanosti budeme chápat míru nezaměstnanosti, ke které ekonomiku tenduje v dlouhém období

Dynamický model rovnovážné nezaměstnanosti II

Míra ztráty práce (s) je dána:

- variabilitou poptávky po práci
- změnami technologií
- kvalifikací

Nalézání práce (trvání nezaměstnanosti – $1/f$) závisí na:

- fázi hospodářského cyklu
- organizaci trhu práce (aktivita agentur/úřadů práce)
- demografických aspektech
- podpoře v nezaměstnanosti

Rovnovážná míra nezaměstnanosti

- Trh práce je ve stálém stavu tj. v dlouhodobé rovnováze, pokud je míra nezaměstnanosti konstantní.

- Podmínka stálého stavu je: $f \times U = s \times E$

Počet nezaměstnaných, kteří naleznou práci = počtu zaměstnaných, kteří o práci přijdou či ji opustí

- Nalezení rovnovážné míry:

$$f \times U = s \times E$$

$$f \times U = s \times (L - U)$$

$$f \times U = s \times L - s \times U$$

Vyřešíme pro U/L :

$$(f + s) \times U = s \times L \quad \Rightarrow$$

$$\frac{U}{L} = \frac{s}{s + f}$$

- Opatření hospodářské politiky sníží přirozenou míru nezaměstnanosti pouze tehdy, pokud sníží s nebo zvýší f .

Důvody vzniku nezaměstnanosti

- Pokud by nalézání práce bylo okamžité (tedy $f = 1$), potom by veškerá období nezaměstnanosti byla velmi krátká a přirozená míra nezaměstnanosti by se blížila nule.
- Existují dva důvody, proč $f < 1$:
  1. hledání práce (frikční nezaměstnanost)
  2. strnulost mezd

Frikční nezaměstnanost

Důvody existence:

- pracovníci mají odlišné schopnosti a preference,
- pracovní místa vyžadují odlišnou kvalifikaci,
- geografická mobilita zaměstnanců není okamžitá,
- tok informací o volných místech a o uchazečích o práci není dokonalý.

HP: pomoc při hledání práce:

- fungující úřady práce (plní informační funkci a spojují uchazeče o práci a volná pracovní místa),
- rekvalifikační programy (pomáhají pracovníkům z upadajících odvětví získat kvalifikaci potřebnou pro získání práce v rostoucích odvětvích).

Podíly odvětví NH (v %) na celkové zaměstnanosti v ČR

Odvětví národního hospodářství	1989	1992	1996	1999	2006	2011
I. sektor	11,6	8,6	6,0	5,4	3,8	3,0
zemědělství a myslivost	10,5	7,5	4,9	4,5	3,2	2,4
II. sektor	47,7	44,8	40,9	37,3	38,8	35,7
průmysl	40,4	36,5	31,9	30,0	30,5	28,0
stavebnictví	7,3	8,3	9,0	7,4	8,3	7,7
III. sektor	40,7	46,6	53,1	57,3	57,5	61,3
obchod	9,4	11,0	15,4	16,4	14,5	11,5
ubytování a stravování	1,7	2,1	3,1	3,4	3,4	3,6
doprava, skladování a spoje	6,3	7,4	7,2	7,1	7,2	7,5
finanční zprostředkování	0,5	1,0	1,8	2,2	1,6	2,8
služby pro podniky	7,0	6,9	7,6	8,7	10,4	10,1
veřejná správa a obrana	1,6	2,5	3,3	3,8	4,3	6,6
vzdělávání	5,5	6,6	6,4	6,5	6,4	6,8
zdravotnictví a sociální péče	4,9	5,5	5,3	5,4	6,1	7,4
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	3,7	3,6	3,0	3,8	3,6	5,0
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Pojištění v nezaměstnanosti

- Pokud pracovník ztratí práci, z pojištění se mu po určitý čas vyplácí část předchozího příjmu.
- Pojištění zvyšuje nezaměstnanost, protože snižuje
  - náklady příležitosti nezaměstnanosti
  - nutnost potřeby najít si práci

Empirie:

- Čím déle mají pracovníci nárok na podporu v nezaměstnanosti, tím delší je průměrná délka nezaměstnanosti.
- Na druhou stranu pojištění poskytuje pracovníkům více času k hledání práce a vede tak k efektivnějšímu spárování pracovníků a volných pracovních míst, což by mělo vést k vyšší produktivitě a lepším mzdám.

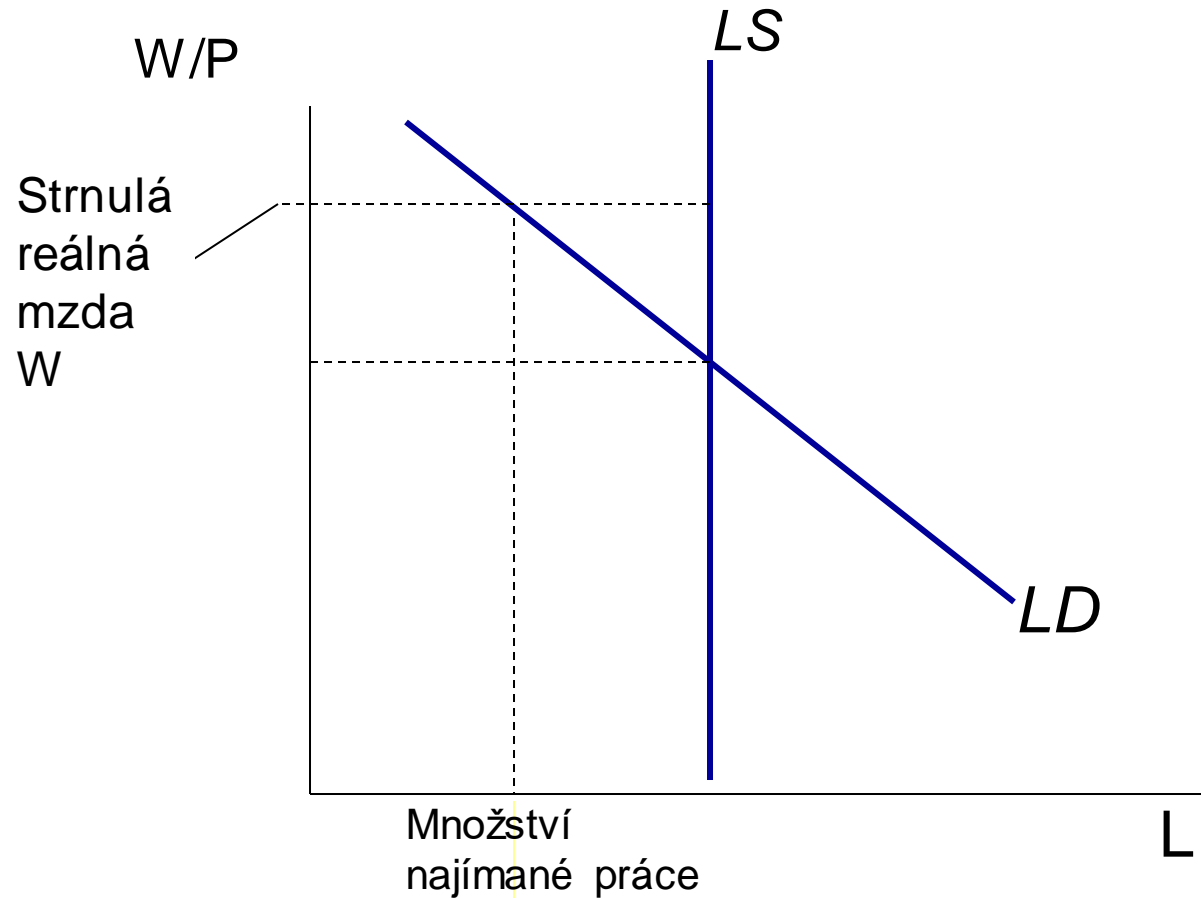
2. Strnulost reálných mezd

důvody strnulosti mezd:

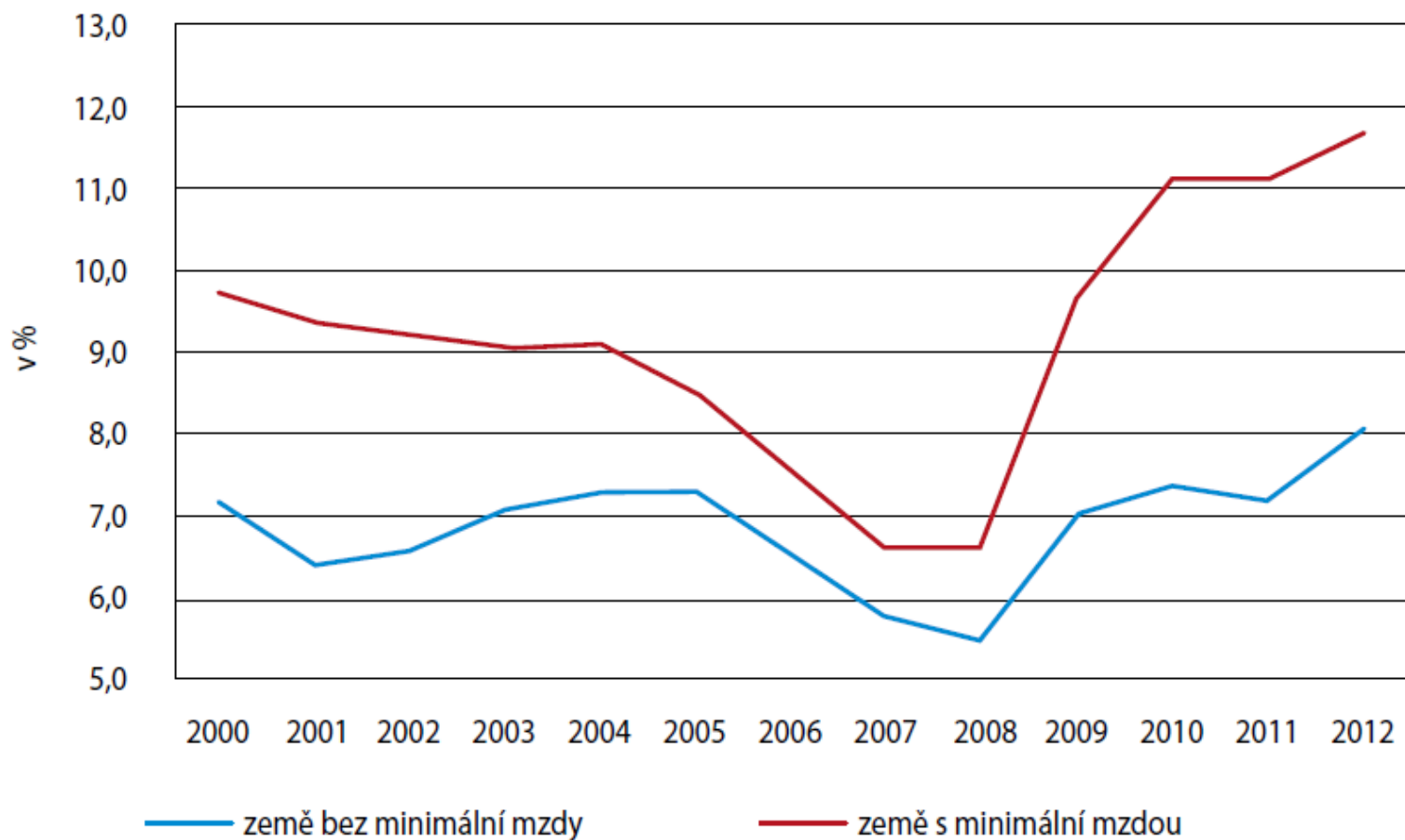
Minimální mzda

Odbory

Efektivnostní mzdy

Míra nezaměstnanosti v EU

Zdroj: vlastní výpočty z databáze Eurostatu.

Odbory

- Odbory využívají svoji monopolní sílu, aby zajistily pro své členy vyšší mzdy.

Model insiders-outsiders

- Insiders: Zaměstnaní členové odborů, jejichž zájmem je udržovat vysoké mzdy.
- Outsiders: Nezaměstnaní, ne-členové odborů, kteří preferují rovnovážné mzdy

Se vztahem insiderů a outsiderů souvisí tyto **náklady**

- náklady na najímání a propuštění (*labor turnover costs*),
- náklady vyplývající z neochoty insiderů přistoupit na spolupráci se vstupujícími zaměstnanci, případně vyplývající ze snah insiderů poškodit vztahy mezi insidery a vstupujícími (*harassment*),
- náklady z tzv. nepříznivého efektu fluktuace pracovníků,
- náklad v podobě nevyrobené produkce.

Teorie efektivnostních mezd

Vyšší mzda stimuluje růst produktivity práce.

Důvody:

- přilákání více kvalitních uchazečů o práci
- zvýšení snahy zaměstnanců, a redukci „flákání se“
- snižování fluktuace, která je pro firmy nákladná
- zlepšování zdravotního stavu pracovníků (*v málo vyspělých zemích zemích*)

Výsledek:

Firmy dobrovolně platí mzdy vyšší než rovnovážné, aby zvýšily produktivitu.

Důsledek:

strukturální nezaměstnanost.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

